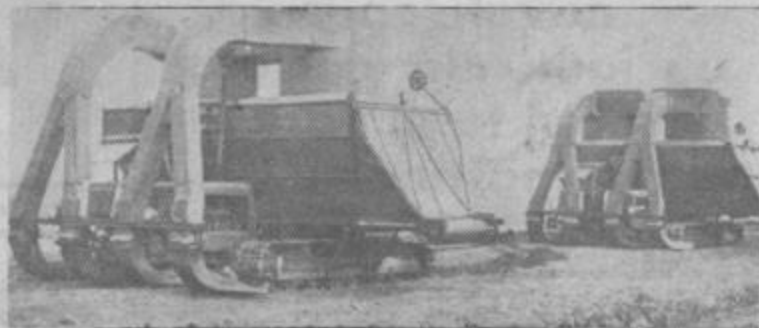

«Skrebelis» vakar, šodien un rīt

Skrebeli. Tā saucas daudzas vietas, kas šaurā zemes strēķē izkaisītas starp Dubnu un Steku mežu. Pat uzvārds Skrebelis te tik plaši izplatīts, ka pēc tā ne vienmēr atradīsim vajadzīgo cilvēku. Cēla, teicējs, brīdī padomājīs, noteikti uzprasis: bet kāds vārds un tēva vārds?

Par «Skrebeli» nosaukts arī milzu purva masīvs, kas nogūlis uz kolhozu «Druva» un «Dubna» robežām. Par tā vēsturi ziņas skopas. Pat sirmi vīri atceras tikai to, ka viņu vecāki par «Skrebeli» jau toreiz stāstījuši baismus stāstus — kā pārgalvīgs pēdu dzinējs, dzidamies pakal medijumam, vienā mirklī pazudis akāci, vai ka sausās un karestās vasarās čūsku purvā sašņārojis tik daudz, ka nebijis no tam glābīga pat uz lauka. Ziemā te gaudojūši vilki un no purva puses pāri kroplajām priedītim ziemelis atpūtis stindzinošu saļu.

Sirmais «Skrebelis», kam vienīgām šajā apkārtnē nav dots arī vārds, par spīti cilvēkam vasarās

Kūdras savācēji kombaini darbā.

gadi, un tajā vietā palikusi vienīgi sūnām klāta lēzena iepakā. Cilvēks nespējis stāties preti «Skrebelim». Trūcis spēka.

Un tikai pirms septiņiem gadiem cīgu atsāka no jauna. Te ieradās spēcīgi ekskavatori. Radās vesela novadgrāvju sistēma. Tani kā pa pārgrieztu artēriju aizplūda brūnā purva rāva. Skrebelis zaudēja spēku. Un kad aizkalta akāšotie muklāji, bija skaidrs, ka legēnda par tā varenumu sabrukusi uz mūžiem.

Desmit vai divdesmit hektāru lauks jau katrā garūmgājējā rada priekšstatu par lielu, grūti pārskatāmu platību. Ne viegli tuvākajā

zona robežas zaudē apveidu un izzūd skatam.

Bet senā purva seja nav pārveidota apbrīnam. Nē. Cilvēks tam spriedis nežēlīgu tiesu, lūkdams kalpot viņa labā. Jau vairākus gadus te iegūst frēzētu pakaišu kūdru. Arī šodien viņš norit ierastā kārtībā. Traktoru vilktās frēzes sāgrauza un izārda kūdras virskārtu. Kad tā apūvususi, speciāli ārdītāji to apgroza, lai veicinātu žūšanu. Un tad kā kuģi klājumā dodas kūdras savācēji kombaini. Spēcīgi ventilatori kūdru sasūc bunkurā. Savāktās pakaišu kaudzes aug ar katru dienu lielākas, to rodas arvien vairāk.

zaloja un plētās plašumā.

Mūsu priekšā tā karte. Līdzās Dubnas gultnei atzīme — 92 metri virs jūras līmeņa, bet no šīs vietas jau pēc viena kilometra purva virzienā atzīme — 101 metrs. Tātad «Skrebelis» izvēlējis vietu, kas par deviņiem metriem augstāka par Dubnas krastu. Kalna iepakā bija pārpilnām ūdens, lai tas patiešām augtu un pļēstos plašumā.

Redzot purva draudus, zemnieki kādreiz mēģinājuši tam preti stāties ar spēku. Lāpstām gar tā malu izrakulī dziļu grāvi. Taču pagājuši

Krautotājs līdzinā vaiņi savei kombainu izbērtu kūdru.

apkārtne nāktos sameklēt tādu lauku, lai teiktu: lūk, te būs apaļi piecdesmit hektāri. Bet «Skrebelis» skatiens vārda vistiešākajā nozīmē aizmaldās plašumos. Līdzinā brūnā klājumā te pārvērsti jau turpat 400 hektāri. Ja varētu šo platību novērot no putna lidojuma, redzētu simetriski veidotu novadu sistēmu, kas purvu sadala noteikta lieluma laukos ar ovālu virsmu.

Paveras aizraujoša panorāma, kas liek apbrīnot cilvēka spēku. Tā tepat acu priekšā kā uz delnas. Pat smagie kāpurķēdnieki uz hori-

Taču purva masīvs dilst lēni. Sezonā tam noņem tikai 10—13 cm biezu kārtu. Tātad asās frēzes «Skrebeļa» brūno kaļoku ķemmē vēl vismaz 35 gadus, iekams izgriezīs cauri kūdras slānim. Bet runa ir tikai par apgūtajiem nepilniem 400 hektāriem.

Visa purva masīva aizņem 3500 hektārus. Grūti spriest, cik plaši kūdras ieguve te izvērtīsies turpmākajos gados. Ja tā paliks pašreizējā līmenī, «Skrebeļa» bagātības iespējams izsmelt ne ātrāk kā 300 gados. Tātad iespējams, ka vārdu «Skrebelis» lietos vēl vismaz četr-

ras paaudzes.

Un lai cik savādi arī nebūtu, projektētāji tik tālu arī ieskatījies nākotnē. Izsmelot purvu, paredzēts sistāt trīsdesmit centimetru biezu kūdras slāni nākamās aramzemes ielabošanai, kas paslēpta zem piecu metru biezas kūdras kārtas.

Būs paudze, kas savām acīm glāstīs nepārskatāmu klājumu ar vilpojošām vārpām. Te izraugs glītas, hultas ēkas ar mirdzošiem logiem. Lāndis dzīvos un kā pasākā klausīsies stāstā, ka te, kur viņi iekopuši augļu dārzus, kādreiz smacēja zemi vecais sirmais «Skrebelis». Cilvēki to pieveikuši.

A. Svilpes teksts un foto.

